

2000? 2001?

Amikor megláttam a gyermek Karinthy Frigyes naplójegyzetének fényképét a nagy számjegyekkel írt 1900-zal, amelyet mint a 20. század kezdő évét üdvözölt a későbbi nagy író, bosszankodtam, hogy felnőtt hozzátartozói szépen félreinformálták őt: hiszen az 1900 a 19. század utolsó, nem pedig a 20. század első éve volt. Aztán olvastam Kövesligethy Radó (1862–1943) csillagász, földrengéskutató egyik múlt század végi írásában található megjegyzést, amely szerint voltaképpen mindegy, hogy melyik évben ünnepeljük a 20. század első évét: 1900-ban vagy 1901-ben. Megdöbentett, hogy egy ilyen nagy tudós, mint amilyen ő volt, miért nem látott tisztán ebben a szerintem egyértelműen megválaszolható kérdésben.

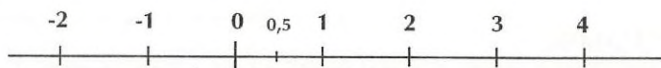
A múlt év novemberében II. János Pál pápa kijelölte a szent élet Jézus születése évfordulójának megünneplésére: ez 1999 karácsonyától 2001 vízkeresztjéig — január 6-ig — tart majd, vagyis mind 2000, mind 2001. január 1-je beleesik. Nyilvánvaló, hogy a pápa tanácsadói Kövesligethy gondolatmenetét követhették.

Közeledvén az újabb század- és egyszersmind ezredvég, alaposabban átgondoltam ezt a kronológiai problémát. A megoldás igen egyszerűnek és ezen felül szemléletesnek látszott. Kedvenc hasonlatommal: Vegyünk három zsákot, mindegyikben ezer arannyal. Minden évben emeljük ki egy aranyat a zsákokból — először természetesen az elsőből. Hányadik lesz ebben az utolsó darab? Nyilvánvalóan az ezredik. És hányadiknál kezdjük meg a második zsákot? Természetesen az 1001-ediknél. És ez a gondolatmenet alkalmazható a további zsákokra: így a harmadikat a 2001-edik arannál — évnél — fogjuk megkezdeni.

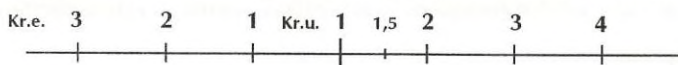
Valaki felhozta előttem, hogy azért van ez így, mert nem volt nulladik év — ezt ugyanis a 6. században élt Dionysius Exiguus római apát kihagyta, amikor megpróbálta meghatározni Jézus születési évét. Jól ismeretes a kronológiában ez a hiba, és ebben a tudományágban a „Krisztus születése előtti” első évet 0. évnak, a Kr. e. második évet –1-nek nevezik, és így tovább. A Kr. e. 7 például a kronológiában a –6.

Aritmetikailag így kiiktatódtott a hiba, amelyre jó példa az, hogy Dionysius Exiguus szerint Kr. e. 1 és Kr. u. 1 szomszédos évek voltak, a valóságban és a kronológiában azonban –1 és 1 között két év telt el. De hogyan befolyásolja ez a század- és ezredvég első évének kiszámítását? Nos, rájöttem, hogy éppen ellenkezőleg, mint azt a 2001 mellett a 0. év hiányával érvelő gondolta.

A szemléleteség kedvéért tekintsük a számegyenes, vagyis a geometriai X tengely kezdeti szakaszát a szokott 0 origóval:

Ez tehát a kronológiai, matematikailag kifogástalan évszámításunk sémája. És most nézzük a Dionysius Exiguus szerinti — ma is érvényes! — rendszerben írt évsort:

Ebben az „origó” a Kr. u. 1.

Azt mindenki természetesnek tartja, hogy a számegyenes első egységének felezéses törzben kifejezve 0,5. Ha viszont +1-gyel kezdjük az éveinket, ebben a sorban az „első”, tehát Kr. u. 1 fele a kronológiában 1,5 (ez megfelel Kr. u. 1. július elsejének).

További folyomány, hogy az első „ezres” csoportból (zsákból) *hiányzik* az a szám (arany), amelynek 0,5 a fele, ezért benne csak 999 egység (arany) van, noha az utolsót mi „ezer”-nek nevezzük. A ténylegesen 1000-ik tehát már a második csoportban (zsákban), a 2000-ik pedig a harmadikban van. Ezért teljes joggal kezdhetjük a 21. századot és a 3. évezredet 2000-rel. És hogy Kövesligethynek és a pápának is igazat szolgáltsunk: éppilyen jogos az új század és ezred első évét 2001-től számítani, mert neve alapján ez az év is tekinthető kezdetnek.

Teljesen szubjektív megjegyzésem, hogy átélt tapasztalataim szerint ez az évszázad — minden elismerésre méltó vívmánya mellett és ellenére — volt olyan csúf, hogy nem lenne érdemes még egy évvel megtoldani...

Ponori Thewrewk Aurél

Ismét egy százalék!

Az ún. 1%-os SZJA-törvény értelmében immár harmadízben ajánlhatják fel az adófizetők a befizetett személyi jövedelamadójuk 1%-át valamilyen társadalmi szervezet — így pl. a Magyar Csillagászati Egyesület — javára. Adóbevalláskor az alábbiakban bemutatott nyomtatványon rendelkezhetünk az MCSE javára, egyesületünk adószámának feltüntetésével. A nyomtatványt az önadózók az APEH-től automatikusan megkapják.

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett adószáma:

1 9 0 0 9 1 6 2 — 2 — 4 3

A kedvezményezett neve:

Ennek kitöltése nem kötelező.

Magyar Csillagászati Egyesület

TUDNIVALÓK

Ezt a nyilatkozatot csak akkor töltsé ki, ha valamely társadalmi szervezet, alapítvány vagy külön nevesített intézmény, elkülönített alap javára kíván rendelkezni.

A nyilatkozatot tegye egy olyan postai szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét csak annyiban haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.

FONTOS!

*A rendelkezése csak akkor érvényes és teljesíthető, ha a nyilatkozaton a kedvezményezett adószámát, a borítékon pedig AZ ÖN NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS AZ ADÓ-
AZONOSÍTÓ JELÉT pontosan tünteti fel.*